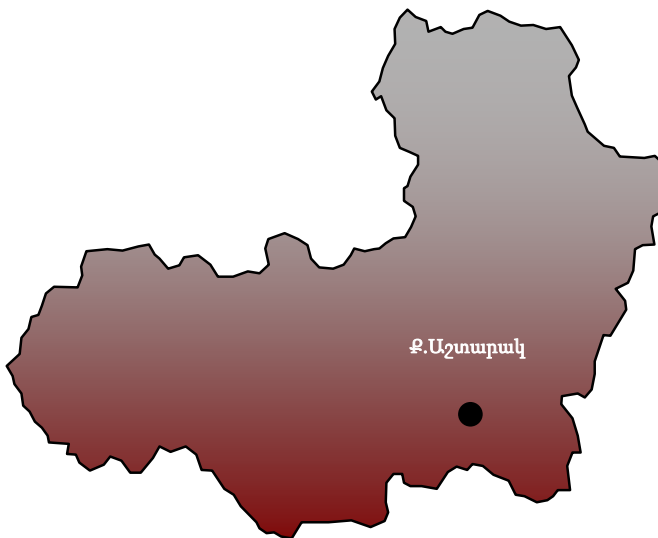

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄԱԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ**

- Մարզկենտրոնը՝**
ք. Աշտարակ
- Տարածաշրջանները՝**
Աշտարակ,
Ապարան,
Արագած,
Թալին
- Քաղաքները՝**
Աշտարակ,
Ապարան,
Թալին

Տարածքը	2 756 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.3 %
Քաղաքային համայնքներ	3
Գյուղական համայնքներ	111
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	117
Բնակչության թվաքանակը 2012թ. տարեվերջին	133.0 հազ. մարդ
<i>այդ թվում՝</i>	
քաղաքային	30.6 հազ. մարդ
գյուղական	102.4 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2012թ.	4.4 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	23.0 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	218 239.8 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	54 016.3 հա

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր –Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն ծայր արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2012թ.-ին **մարզի տնտեսության** հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 1.7 %,
- գյուղատնտեսություն՝ 10.2 %,
- շինարարություն՝ 4.9 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 0.9 %,
- ծառայություններ՝ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքը **արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:**

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնատրվորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2012թ. տարեվերջին՝ 18.8 հազ. բնակիչ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

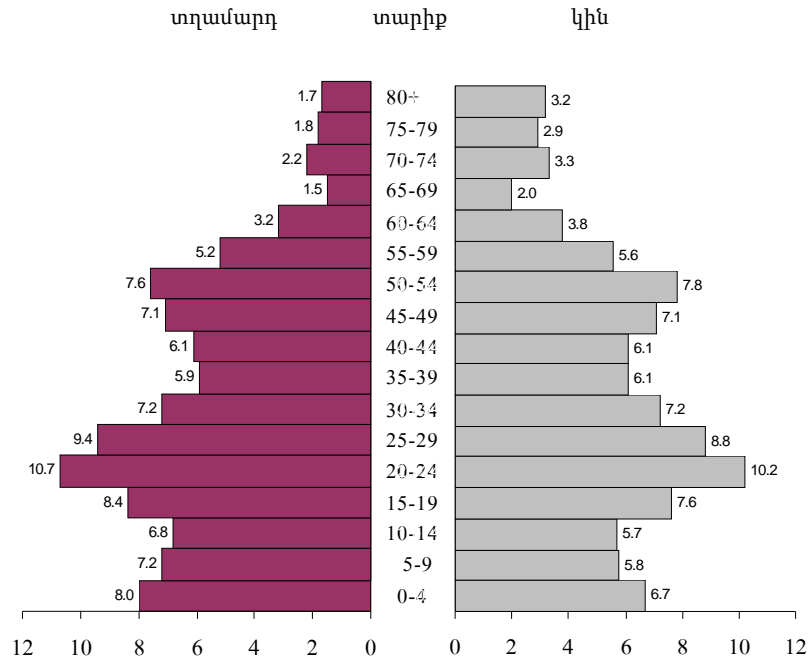
Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2012թ. տարեվերջին՝ 6.5 հազ. բնակիչ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2012թ. տարեվերջին՝ 5.3 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ

%

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2008	2009	2010	2011	2012
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	295	379	368	430	435
այդ թվում՝					
խանութներ	84	140	110	134	127
կրպակներ	166	196	201	229	238
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	4	3	3	3	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	3	2	1	1	1
առևտրի այլ օբյեկտներ	38	38	53	63	67

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2008	2009	2010	2011	2012
Պետական նախադպրոցական	14	13	15	19	20
Պետական հանրակրթական	126	124	124	123	122
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	7	7	9	9	8
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական	3	3	3	3	1
Ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1	1	-	-

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ *
Աշտարակ	ք. Աշտարակ	19 769
	գ. Մուղնի	
Ապարան	ք. Ապարան	6 469
Թալին	ք. Թալին	5 294

ԳՑՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
1	Ագարակ (Աշտարակի տարածաշրջան)		2 017
2	Ագարակավան (Թալինի տարածաշրջան)		1 076
3	Այազյազ		528
4	Ակունք		717
5	Աղծք		1 922
6	Անտառուտ		281
7	Աշնակ		1 281
8	Ավան	•Ավան •Խնուսիկ	955
9	Ավշեն		287
10	Արագած (Ապարանի տարածաշրջան)		3 835
11	Արագածավան (Թալինի տարածաշրջան)		6 060
12	Արագածոտն		1 259
13	Արայի		649
14	Արտաշավան	•Արտաշավան •Լուսաղբյուր •Նիգատուն	685
15	Արտենի		3 770
16	Արուճ		1 229
17	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոժ)		99
18	Ափնագյուղ		645
19	Բազմաղբյուր		1 087
20	Բերքառատ		1 058
21	Բյուրական		4 793
22	Գառնահովիտ		510
23	Գեղաղիբ		693
24	Գեղաձոր		1 331

* Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի քաղաքային համայնքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

** Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի գյուղական համայնքների այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղական համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 866 գյուղական համայնքների մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2013թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.1%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
25	Գեղարոտ		611
26	Գետափ		164
27	Դաշտադեն		675
28	Դավթաշեն		764
29	Դղմասար		160
30	Դիան		123
31	Դպրևանք		100
32	Եղիպատրուշ		845
33	Եղնիկ		537
34	Երնջատափ		729
35	Զարինջա		714
36	Զովասար		613
37	Թաթուլ		1 006
38	Թթուջուր		383
39	Թլիկ		108
40	Իրինդ		945
41	Լեռնապար		602
42	Լեռնարոտ		450
43	Լուսագյուղ		936
44	Լուսակն		225
45	Ծաղկահովիտ		2 153
46	Ծաղկաշեն		795
47	Ծաղկասար		112
48	Ծիլքար		607
49	Կաթնաղբյուր		1 365
50	Կայք		680
51	Կանչ		133
52	Կանիաշիր		465
53	Կարբի		4 373
54	Կարմրաշեն		672
55	Կաքավաձոր		1 165
56	Կոշ		3 240
57	Հակո		196
58	Հարթավան		1 107
59	Հագաշեն		417
60	Հնաբերդ		2 267
61	Ձորագյուլիս		288
62	Ղազարավան		584
63	Ճարձակիս		692
64	Մաստարա	• Մաստարա • Ձորագյուղ	2 706
65	Մելիքգյուղ		1 274
66	Մեծաձոր		67
67	Միջնատուն		296
68	Միրաք		132
69	Ներքին Բազմաբերդ		1 625
70	Ներքին Սասնաշեն		1 120
71	Նիզավան		746
72	Նոր Ամանոս		776
73	Նորաշեն		1 186

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2013թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ **
	(Արագածի տարածաշրջան)		
74	Նոր Արթիկ		561
75	Նոր Եղեսիա		1 250
76	Շամիրամ		2 015
77	Շենավան		1 954
78	Շենկանի		278
79	Շղարշիկ		561
80	Շողակն (Ապարանի տարածաշրջան)		155
81	Ոսկեթաս		589
82	Ոսկեհատ		1 182
83	Ոսկեվազ		4 450
84	Չքնաղ		266
85	Պարտիզակ		329
86	Զամշու		280
87	Զրամբար		183
88	Ռյա թագա		585
89	Սաղմոսավան		153
90	Սաղունց		265
91	Սասունիկ	• Սասունիկ • Կարին	3 919
92	Սարալանջ		235
93	Սիփան		247
94	Սորիկ		110
95	Սուսեր		443
96	Վարդաբլուր		634
97	Վարդենիս		811
98	Վարդենուտ		985
99	Վերին Բազմաբերդ		477
100	Վերին Սասնաշեն		384
101	Վերին Սասունիկ		165
102	Տեղեր		196
103	Ցամաքասար		505
104	Ուշի		1 725
105	Ուջան		3 463
106	Փարպի		2 462
107	Քուչակ		2 281
108	Օթևան		235
109	Օհանավան		2 575
110	Օշական		5 977
111	Օրգով		538

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2012թ.**

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք ¹	տղամարդիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	4 980	5 020
Ծնվածներ, մարդ	143	66	77
Մահացածներ, մարդ	95	45	50
Ամուսնություններ	66	X	X
Ամուսնալուծություններ	8	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	45.2	X	X
Կրթության ոլորտ. հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	135	68	67
հանրակրթական	1 390	645	745
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	56	31	25
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	11	2	9
միջին մասնագիտական	12	4	8
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	25 912	...	...
Մարզիկներ, մարդ	90	-	90
Զբաղվածներ, մարդ	3 878	2 112	1 766
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	25	8	17
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2
գիտության թեկնածուներ	6	1	5
ուսուցիչներ	219	169	50
բժիշկներ	18	...	...
միջին բուժանձնակազմ	53	...	...
Գործազուրկներ , մարդ	165	142	23
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 575	...	...
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	420	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	13 482	...	...
թատրոն	-	-	-
համերգ	-	-	-
թանգարան	350	...	...
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	31	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	18	X	X
միջին ծանրության	10	X	X
ծանր	3	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

¹ Յուզանիշները հաշվարկային են: